

WINFRIED BAUMGART: *Deutsche Ostpolitik 1918. Von Brest-Litowsk bis zum Ende des Ersten Weltkrieges.* Wien und München, R. Oldenbourg Verlag, 1966. 462 s. 52 DM.

Debatten omkring Fritz Fischers bog »Griff nach der Weltmacht« har i de senere år i Tyskland givet anledning til fornyet interesse for den tyske krigsmålspolitik under Den første Verdenskrig. Baumgarts bog er et af resultaterne. Forfatteren tager indledningsvis afstand fra Fischers synthese-forsøg, og fremhæver det nødvendige i først at begrunde en sådan på dybtgående detailundersøgelser. Det er en sådan detailundersøgelse han selv har gennemført – med en bevidst af Fischer uafhængig problemstilling. Baumgart har desuden sigtet mod at supplere Gerhard Ritters »Staatskunst-Kriegshandwerk« undersøgelser, og eet af hans fremmeste resultater er da også blevet påvisningen af, at der på ingen måde var enighed mellem Oberste Heeres Leitung og den tyske »rigsledelse«, hvilket i dette tilfælde vil sige Auswärtiges Amt, om udformningen af den tyske politik overfor Rusland. Østpolitikens åbenbare mangel på fast målsætning havde netop sin dybeste årsag i denne uoverensstemmelse. Grunden var lagt med Brest-Litowsk freden, der var et kompromis mellem AA (Kühlmann) og OHL (Ludendorff) med OHL som den dominerende part. I de følgende måneder frem til tillægstraktaten af 27. august var det derimod AA, der gang på gang trak det længste strå, og tillægstraktaten selv må efter Baumgarts mening først og fremmest betragtes som AA's forsøg på definitivt at binde OHL.

Det fundamentale i Kühlmanns og siden Hintzes politik var den opfattelse, at så længe krigen varede, var bolshevikkerne de for Tyskland gunstigste magthavere i Rusland, idet de var det eneste parti, der med sikkerhed kunne forventes ikke at alliere sig med Ententen. Desuden var Ruslands svækkelse gennem borgerkrigen i enhver henseende til Tysklands fordel. Derfor afslog AA ethvert forsøg på intervention og søgte at bremse Ludendorffs fremtrængen udover Bresterfredens rammer. Baumgart fremhæver med rette, at udenrigsministeriets vurdering af situationen var i høj grad kortsigtet, ikke mindst fordi man ganske synes at have været blind for den russiske propagandas indflydelse på den indenrigspolitiske situation i Tyskland. Men hvem i hele verden havde i sommeren 1918 en langsigtet Ruslandspolitik? Som det nu var, blev det hverken AA eller OHL, men Lenin, der drog den endelige fordel af den tyske østpolitik.

Man kunne have ønsket at forf. havde valgt en anden dispositionsform end den rent tematiske, så de mere komplicerede motivsammenhænge hos de agerende var blevet klarere belyst. Men fremstillingen er iøvrigt særdeles afbalanceret og veldokumenteret, dog – fristes man til at sige – næsten for detaljeret. Et afgjort plus er det, at forf. har benyttet hele den tilgængelige russiske litteratur om emnet.

INGA FLOTO

MARTIN GILBERT: *The Roots of Appeasement.* London, Weidenfeld and Nicolson, 1966. xvi + 254 s. 36 sh.

I den forskning af mellemkrigstidens historie, som i disse år foregår i England, indtager Martin Gilbert en central plads. I løbet af få år har han udsendt 5